

Oświadczenie Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Zgodnie z wymogami, ustanowionymi przez art. 31-45 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (DZ.U. Nr 62 poz. 627 z dnia 20 czerwca 2001 r. z późn. zm.) oraz art. 9 Dyrektywy Nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. (Dziennik Urzędowy L 197, 21/07/2001 P. 0030-0037) oświadczam, co następuje:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 po decyzji Komisji Europejskiej i przyjęciu przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zostanie przekazany w ostatecznej formie do informacji publicznej (m.in. za pomocą Internetu na stronach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz poprzez różnego rodzaju publikacje). Wszystkie organy bezpośrednio lub pośrednio zainteresowane Programem oraz ogół społeczeństwa zostaną powiadomione o decyzji przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.
2. Podczas przygotowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 przeanalizowano wszystkie aspekty środowiskowe, o których mowa w ww. podstawach prawnych. Prognoza oddziaływania na środowisko, opinie kompetentnych organów oraz wyniki przeprowadzonych konsultacji ze społeczeństwem zostały uwzględnione w RPO zgodnie z wymogami prawnymi dotyczącymi omawianego dokumentu. W czasie trwających od 03 sierpnia do 01 września 2006 r. konsultacji społecznych Prognozy oddziaływania na środowisko nie zgłoszono do dokumentu uwag o charakterze negatywnym, które pociągały by za sobą konieczność wprowadzenia zmian zapisów w RPO, a także innych postulatów i wniosków do dokumentu. Zarówno Wojewoda Kujawsko-Pomorski, jak i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy wydali pozytywną opinię do dokumentu Prognozy.

W ramach przeprowadzonej oceny nie zidentyfikowano żadnego celu na poziomie RPO, mającego jednoznacznie negatywne oddziaływanie na środowisko, który wymagałby wskazania alternatywnych rozwiązań.

Szczególną uwagę poświęcono wpływowi realizacji RPO na obszary chronione, w tym objęte siecią NATURA 2000. Dla części obszarów chronionych w związku ze

stosownymi zapisami w ustawie o ochronie przyrody wymagane są tzw. plany ochrony, zawierające precyzyjne zapisy odnośnie możliwości i zasad użytkowania i zagospodarowania obszaru chronionego, w tym koncepcję ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Obowiązek sporządzenia i zatwierdzenie planu ochrony istnieje dla rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000. Opracowany i zatwierdzony plan ochrony będzie dokumentem, którego zapisy regulować będą możliwość realizacji danej inwestycji w ramach Programu Operacyjnego, określą warunki realizacji danego przedsięwzięcia bądź wykluczą możliwość realizacji danej inwestycji.

Przyjmując rekomendacje wynikające z Prognozy oddziaływania na środowisko RPO, Instytucja Zarządzająca deklaruje – w toku wdrażania Programu – stosować zasadę zrównoważonego rozwoju. Zasada, odnoszona zwłaszcza do środowiska przyrodniczego, ale również obszarów miast, znajduje odzwierciedlenie bezpośrednio w treści programu i jest wytyczną dla jego wdrażania, co oznacza jej powszechne zastosowanie do wszystkich osi priorytetowych.

3. Monitoring Środowiskowy RPO realizowany będzie w oparciu o istniejące i działające uprawnione organy ochrony środowiska, współpracujące ze specjalnie powołanym w strukturze IZ RPO w celu odpowiedniego uwzględnienia wymiaru środowiskowego w RPO, Pełnomocnikiem ds. zrównoważonego rozwoju.

Aktywność w sferze monitoringu środowiskowego RPO będzie podejmowana również przez działający przy Komitecie Monitorującym podkomitet ds. zrównoważonego rozwoju, którego członkiem będzie w/w Pełnomocnik.

Monitoring będzie prowadzony na poziomie realizacji wszystkich priorytetów RPO za pomocą ewidencjonowania i kontroli osiągania wskaźników środowiskowych na poziomie projektów.

Na poziomie wdrożeniowym wykorzystany zostanie również zaproponowany w Prognozie oddziaływania na środowisko zestaw wskaźników oddziaływania na środowisko.

4. Wszystkie poruszane wyżej kwestie zostały dokładnie scharakteryzowane w „Prognozie oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013” oraz skomentowane w rozdziale 7.

„Streszczenie w języku niespecjalistycznym”, stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszego oświadczenia.

5. Niniejsze oświadczenie jest przekazywane do publicznej wiadomości przed zatwierdzeniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 przez Komisję Europejską.

W imieniu Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

(-) Marszałek

Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Piotr Czarnecki

(-) Członek Zarządu

Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Zbigniew Sosnowski

Załącznik nr 1.

1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym Prognozy oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2007-2013.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych dokumentów niezbędnych w procedurze postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planów i programów przewidzianego w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.nr 62, poz.627, z późniejszymi zmianami). Zgodnie z przywołaną ustawą (art. 41) organ administracji opracowujący projekty polityk, strategii, planów lub programów sporządza prognozę oddziaływania na środowisko, której zadaniem jest ocena środowiskowych skutków realizacji przewidzianych programem zamierzeń.

Prognozę oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 sporządzono na podstawie wstępnego projektu RPO – wersja IV zatwierdzonego przez Zarząd Województwa w dniu 29.06.2006 r.

Opis projektu RPO

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013 jest elementem realizacji Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020, w zakresie polityki wzrostu konkurencyjności i wyrównywania szans rozwojowych. Program zakłada realizację 5 celów szczegółowych: 1. Poprawa infrastruktury technicznej i społecznej regionu, 2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego, lepsze wykorzystanie jego zasobów i walorów w rozwoju społeczno-gospodarczym, 3. Zwiększenie zdolności regionu do stosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych, 4. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, 5. Ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów zdegradowanych. Wynikają one ze strategii rozwoju województwa, ale również z konieczności uwzględniania celów rozwojowych Unii Europejskiej zapisanych w Polityce spójności wspierającej wzrost gospodarczy i zatrudnienie.

Zakresy działań dla realizacji celów programu wyznaczane są przy uwzględnieniu odnośnych działań w programach sektorowych, w szczególności SPO **Infrastruktura i Środowisko** a także SPO **Rozwój Rolnictwa i Obszarów Wiejskich**. Wymienione programy horyzontalne w skali kraju oferują komplementarne działania, zwłaszcza w odniesieniu do środowiska przyrodniczego.

Strategia realizacji programu RPO zawiera 6 priorytetów, głównych kierunków działań oraz priorytet techniczny, zawierający działania związane bezpośrednio z jego wdrażaniem. Priorytet 1 **„Rozwój infrastruktury technicznej”** zamierzone działania ukierunkowuje na poprawę zagospodarowania regionu w infrastrukturę techniczną, przede wszystkim związaną z transportem (drogowym, kolejowym, lotniczym, żegluga śródlądową), ale również w ograniczonym stopniu w infrastrukturę energetyczną (elektryczną, gazową), a także wyposażenie w tę infrastrukturę terenów inwestycyjnych ważnych dla rozwoju regionu. Spodziewane efekty jego realizacji zakładają: zwiększenie spójności wewnętrznej regionu i lepszą jego dostępność zewnętrzną, polepszenie stanu technicznego dróg, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, wzrost inwestycji kreujących nowe miejsca pracy, podwyższenie jakości systemu energetycznego na obszarach wiejskich.

Priorytet 2 **„Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska”** skupia działania zamierzone na poprawę jakości środowiska przyrodniczego, racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych oraz kształtowanie i ochronę najcenniejszych obszarów dla polepszenia warunków życia mieszkańców, stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki. Spodziewane efekty realizacji działań zamierzonych w ramach tego priorytetu to: poprawa stanu środowiska regionu (wód, gleby, powietrza, środowiska akustycznego), zmniejszenie zagrożeń naturalnych, przede wszystkim zagrożeń powodzią w dolinach i suszą na

użytkach rolnych, zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, ograniczenia niekorzystnych oddziaływań przedsiębiorstw, aktywności gospodarczej na środowisko.

Priorytet 3 **„Rozwój infrastruktury społecznej”** proponuje działania ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności usług społecznych w następstwie inwestycji w infrastrukturę społeczną. Zakłada się, że realizacja działań w ramach tego priorytetu zaowocuje lepszą jakością świadczonych usług, zwłaszcza w sferze usług edukacyjnych, ochrony zdrowia, usług turystycznych.

Priorytet 4 **„Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego”** zawiera działania ukierunkowane na zapewnienie powszechnego dostępu do szerokopasmowej sieci informatycznej, światowych zasobów informacji, usług dostępnych za pośrednictwem sieci. Wśród spodziewanych efektów realizacji tego priorytetu wymieniane są: wyposażenie regionu w infrastrukturę telekomunikacyjną zapewniającą jego pełną łączność ze światem (za pośrednictwem internetu), rozwój usług publicznych świadczonych za pośrednictwem sieci, rozwój działalności gospodarczych wykorzystujących sieć szerokopasmową.

Priorytet 5 **„Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw”** ukierunkowany jest na tworzenie warunków wzrostu ich konkurencyjności. Jego realizacja winna skutkować: wzrostem liczby podmiotów gospodarczych i zatrudnienia, rozwojem środowiska biznesu w miastach powiatowych województwa, modernizacją procesów technologicznych, struktur organizacyjnych i systemów zarządzania w przedsiębiorstwach, większym wkładem regionalnego sektora badań naukowych w rozwój gospodarki, powiększeniem oferty markowych towarów i usług.

Priorytet 6 **„Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy”** skupia działania ukierunkowane na odnowę społeczno-gospodarczą zdegradowanych części miast i innych obszarów jak terenów po przemysłowych i po wojskowych. Oczekuje się, że działania w ramach tego priorytetu zahamują postęp degradacji społeczno-gospodarczej, urbanistyczno-architektonicznej i dewastacji środowiska przyrodniczego terenów, na których tego rodzaju procesy występują. Planowa rewitalizacja zdegradowanych terenów winna je ożywiać gospodarczo, poprawiać warunki życia ludności, zwiększać ich atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną.

Analiza i ocena stanu środowiska w województwie, w tym przewidywanych oddziaływań wynikających z realizacji RPO

Województwo kujawsko-pomorskie mimo rolniczego charakteru odznacza się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Obszar regionu przecina dolina Wisły, która stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Poza tym znajdują się tu ważne dla funkcjonowania przyrody korytarze ekologiczne o znaczenie krajowym np. dolina Brdy, dolina Drwęcy i dolina Noteci. Ważnym zasobem przyrodniczym są urodzajne gleby, w tym czarne ziemi Kujaw należą do najurodzajniejszych w kraju. Na obszarze województwa lasy zajmują 23,1% powierzchni. Rozmieszczone są bardzo nierównomiernie. Znajdują się przede wszystkim w północno-zachodniej i północno-wschodniej części regionu oraz wzdłuż doliny Wisły. W północno-zachodniej części województwa leży jeden z największych w kraju zwartych kompleksów leśnych - Bory Tucholskie. O wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych świadczy fakt, że około 31% powierzchni stanowią obszary chronione, w tym 95 rezerwatów przyrody, 9 parków krajobrazowych, 31 obszarów chronionego krajobrazu i 5 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.

Stan środowiska regionu powoli lecz trwale poprawia się. W ostatnich latach zanotowano poprawiający się stan powietrza atmosferycznego oraz wód powierzchniowych. Problemem ekologicznym, który w coraz większym stopniu negatywnie wpływa na środowisko, w tym zdrowie ludzi jest hałas – głównie komunikacyjny.

Brak realizacji celów zawartych w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego, a tym samym odstąpienie od realizacji projektów odnoszących się do poszczególnych priorytetów może spowodować znaczące pogorszenie stanu środowiska regionu. Brak

zrealizowanych inwestycji proekologicznych o znaczeniu regionalnym, w tym unowocześnianie infrastruktury komunalnej, nie pozwoliłoby na poprawę walorów środowiska i poprawę warunków życia mieszkańców, co w konsekwencji bardzo utrudniłoby lub wręcz uniemożliwiłoby realizację celu głównego i celów szczegółowych ocenianego Programu. Odstąpienie od realizacji tych celów spowoduje zarówno pogorszenie stanu środowiska regionu, jak i warunków życia jego mieszkańców. Zaniechanie realizacji planowanych działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej może prowadzić do wystąpienia niekorzystnych zmian w zakresie środowiska wodnego. W razie odstąpienia od dalszych działań bądź spowolnienia realizacji systemów oczyszczania ścieków wraz z rozwiązywaniem problemu zanieczyszczeń obszarowych nastąpiłoby najprawdopodobniej pogorszenie się stanu jakości wód powierzchniowych: jezior i rzek. Odstąpienie od przebudowy dróg wojewódzkich powodowałoby dalsze uciążliwości w komunikacji między większymi ośrodkami sieci osadniczej, w tym miastami powiatowymi i siedzibami gmin.

Wpływ realizacji RPO na środowisko kulturowe (zabytki)

Na bogate zasoby kulturowego dziedzictwa obszaru obecnego województwa kujawsko-pomorskiego składają się liczne zabytki architektury i budownictwa, cmentarze, parki, zabytki techniki i stanowiska archeologiczne. Realizacja RPO będzie wpływać na szeroko pojęte środowisko kulturowe i stan zachowania zabytków. Istotnym jest to, aby ich ochronę pojmować nie tylko na orzekaniu ich zabytkowego charakteru i wpisywaniu do rejestrów, ale także zapobieganiu zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek ich wartości, na udaremnianiu ich niszczenia, zniekształcenia, niewłaściwego użytkowania, na umożliwianiu ich naukowego badania i dokumentacji. Szczególne znaczenie dla ochrony dziedzictwa kulturowego mają działania przewidziane w priorytecie 1 – Rozwój infrastruktury technicznej, priorytecie 3 – Rozwój infrastruktury społecznej oraz priorytecie 6 – Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy. Przewidziana w priorytecie 1 budowa i modernizacja dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, a w szczególności budowa tras średnicowych w miastach i obwodnic sprzyjać będzie ochronie zabytków, bowiem dzisiaj przez wiele cennych staromiejskich zespołów zabytkowej zabudowy miast przebiegają trasy komunikacyjne i główne drogi. Działania priorytetu 3 i 6 przyniosą bezpośrednie w tej dziedzinie efekty, bowiem nakierowane będą m.in. na poprawę stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych (priorytet 3) oraz odnowę zdegradowanych fragmentów miast i przywracanie im wartości historycznych (priorytet 6).

Ocena rozwiązań zawartych w projekcie RPO z punktu widzenia wpływu na środowisko

Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 wiązać się będzie nie tylko efektami gospodarczymi i społecznymi, na które jest ukierunkowany, ale także ze skutkami w środowisku przyrodniczym. Zdecydowane oddziaływania i bezpośrednie skutki środowiskowe wiązać się będą z planowanymi działaniami w ramach priorytetu 1. „Rozwój infrastruktury technicznej”, priorytetu 2. „Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska przyrodniczego” oraz priorytetu 6. „Wspieranie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy” i może prowadzić do znacznych oddziaływań na środowisko.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013 nie zawiera wyodrębnionych rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko związanych z jego realizacją. Stopień ogólności Programu, określającego jedynie kierunki rozwoju województwa i rodzaje działań w wybranych priorytetach, nie pozwalał na sformułowanie szczegółowych propozycji takich rozwiązań. Przewiduje się, że konkretne sposoby i metody zapobiegania, ograniczania lub kompensacji przyrodniczej przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko pojawią się na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i przedsięwzięć przewidzianych Programem.

Należy podkreślić, że RPO zawiera, w ramach priorytetu 2 – **Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska**, bardzo ważny kierunek działań, polegający na wsparciu koniecznych projektów w zakresie zachowania różnorodności gatunkowej i ochrony siedlisk przyrodniczych. Kierunek ten można zakwalifikować jako zapowiedź przyszłych działań mających na celu ograniczenie lub kompensację ewentualnych strat i zmian w środowisku przyrodniczym związanych z realizacją gospodarczych elementów Programu. Cały zakres priorytetu 2 nakierowany jest na uzyskanie pozytywnego efektu ekologicznego w postaci:

- zmniejszenia ilości ścieków nieczyszczonych trafiających do środowiska, poprzez budowę nowych oczyszczalni w średnich i małych aglomeracjach województwa:

Efektom rzeczowym, tego działania będzie wybudowanie do roku 2010 sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w 11 miejscowościach, a efektem ekologicznym objęcie oczyszczaniem ok. 12 tys. m³ ścieków na dobę. W następnych latach (do 2014/15) KPOŚK przewiduje budowę kolejnych 8 nowych i modernizację 16 istniejących oczyszczalni ścieków, z planowanym uzyskaniem efektu ekologicznego ok. 18,5 tys. m³/d oczyszczonych ścieków (efekt ten podano, bowiem wymienione systemy oczyszczania ścieków realizowane będą w dużej mierze w latach objętych RPO).

- zmniejszenia obciążenia środowiska odpadami, poprzez wspieranie systemu segregacji i recyklingu odpadów, a także w wyniku budowy nowych i modernizacji istniejących składowisk oraz likwidację istniejących składowisk o nieodpowiednim standardzie technicznym,:

Wspierane będą przede wszystkim te projekty z zakresu rekultywacji składowisk, które zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2003 r.) powinny być zamknięte do końca 2009 roku. Takich obiektów jest w województwie 38, w tym m.in. międzygminne w Bydgoszczy, Służewie, Zakurzewie, Rozwarzynie i Puszczy Miejskiej. Do roku 2012 przewidywane jest zakończenie eksploatacji kolejnych 10 składowisk.

- ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza w wyniku modernizacji istniejących systemów energetycznych oraz wykorzystaniu nowoczesnych technologii i odnawialnych źródeł energii:

Wspierane będą projekty dot. rozwoju i modernizacji systemów (źródła i sieci) infrastruktury ciepłej wykorzystujących nowoczesne, energooszczędne urządzenia i technologie

- realizacji inwestycji dla utrzymywania w sprawności funkcjonalnej urządzeń i obiektów ograniczających wystąpienie powodzi, w tym regulacja cieków wodnych, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych:

Wsparcie uzyskają również projekty powodujące zwiększenia zasobów dyspozycyjnych wody, a w szczególności na obszarach, gdzie występuje jej duży deficyt dla gospodarki rolnej.

- wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych w małych i średnich przedsiębiorstwach zakresie ich dostosowania do wymogów ochrony środowiska, w tym m.in. w zakresie monitoringu środowiskowego, systemów zarządzania środowiskiem, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza oraz wdrażania technik przyjaznych dla środowiska.
- wspierania projektów i inwestycyjnych związanych z produkcją energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (siła wiatru, energia słoneczna, energia geotermalna, biomasa, małe elektrownie wodne).

Bardzo ważny jest zakres działań nakierowanych na dostosowanie małych i średnich przedsiębiorstw do wymogów i standardów ochrony środowiska obowiązujących w sferze działalności gospodarczej. Przewidywane w tym priorytecie promowanie i wdrażanie nowych technik i technologii produkcji przyjaznych dla środowiska, efektywniejszych systemów gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, sprawniejszych systemów zarządzania środowiskowego i monitoringu zakłada uzyskanie istotnego ograniczenia oddziaływań na środowisko ze strony istniejących i nowych podmiotów gospodarczych.

W priorytecie 1 – **Rozwój infrastruktury technicznej** przewiduje się m.in. działania polegające na budowie tras średnicowych i obejść drogowych (obwodnic) w miastach oraz rozbudowie miejskich systemów transportu publicznego (zbiorowego). Wszystko są to działania nakierowane na uzyskanie, poza zasadniczym celem poprawy infrastruktury transportowej, także efektu ekologicznego w postaci ograniczenia emisji hałasu i spalin, zmniejszenia uciążliwości transportu oraz efektu społecznego poprzez poprawę warunków życia i zdrowia mieszkańców w centrach miast, a także ochronę zabytkowych zespołów staromiejskich itp. Na podkreślenie zasługuje też zapis dotyczący budowy dróg pożarowych w lasach, co należy traktować jako działanie zapobiegające i ograniczające ewentualne straty w drzewostanie w wyniku pożaru.

W ramach priorytetu 6 – **Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy** przewiduje się m.in. wspieranie działań w zakresie odnowy zdegradowanych fragmentów miast i wsi, w tym terenów przemysłowych i powojaskowych. Opis priorytetu i wyszczególnione kategorie interwencji pozwalają przewidywać pozytywne efekty środowiskowe planowanych działań, aczkolwiek niektóre z nich wiązać się będą z także z niekorzystnymi skutkami, obciążającymi środowisko (np. w wyniku rekultywacji i oczyszczania terenów przemysłowych i powojaskowych mogą powstać odpady niebezpieczne, w tym odpady zawierające azbest z modernizowanych technicznie budynków wielkopłytowych, pokryć dachowych itp.).

Także w pozostałych priorytetach można znaleźć działania nakierowane na uzyskanie efektów mających wpływ na stan i ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego. W ramach priorytetu 4 – **Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego** wspierane będą działania m.in. zmierzające do budowy specjalistycznych systemów informacyjnych. Z pewnością jednym z nich może być system informacji o stanie środowiska, będący elementem realizacji dyrektywy UE o powszechnym dostępie do informacji o środowisku, a także ułatwiający podejmowanie szybkich decyzji gospodarczych, w szczególności dotyczących zaniechania działań (lub ich modyfikacji) powodujących negatywne skutki przyrodnicze.

W priorytecie 5 – **Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw** przewidziano ważny kierunek działań polegający na certyfikacji wytwarzanych produktów i usług, a także certyfikacji bezpieczeństwa i higieny procesów produkcyjnych oraz organizacji i zarządzania. Optymalizacja procesów produkcyjnych i ich certyfikacja jest bardzo skutecznym sposobem ochrony środowiska w trakcie działalności gospodarczej. Pozwala bowiem na uzyskanie oszczędności w zużyciu surowców i materiałów (ma to przełożenie na ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych), prowadzenie procesów produkcyjnych zgodnie z wymogami odpowiednich przepisów i norm dot. ochrony środowiska, a także wytwarzanie bezpiecznych dla ludzi i środowiska wyrobów. Działanie to zawiera w sobie wszystkie elementy rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków dla środowiska.

Ocena końcowa, wnioski - Oceniając projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 jako całość należy stwierdzić, że uwzględnia on zasadę rozwoju zrównoważonego jako jedną z przesłanek planowanych działań, aczkolwiek wskazanym byłoby podkreślenie tego założenia w sformułowaniu celu głównego. Realizacja RPO wiązać się będzie nie tylko efektami gospodarczymi i społecznymi, na które jest ukierunkowany, ale także ze skutkami w środowisku przyrodniczym. Zawarte w projekcie cele szczegółowe i priorytety oraz określone działania wskazują, że realizacja Programu może i powinna odbywać się w sposób ograniczający lub zapobiegający negatywnym skutkom środowiskowym planowanego rozwoju gospodarczego.

Podejmując realizację poszczególnych działań i zadań, w szczególności w zakresie infrastruktury technicznej, należy dokonać pełnego rozpoznania warunków środowiskowych i dostosować projektowane rozwiązania do wymogów ochrony środowiska obowiązujących na danym terenie. Szczegółnej uwagi ze strony realizatorów Programu wymagać będą przedsięwzięcia realizowane na obszarach chronionych; dotyczy to zwłaszcza inwestycji

liniowych (drogi, linie energetyczne, gazociągi, itp.), których przebieg może zakłócić ciągłość ekologicznych „korytarzy”, utrudnić migrację fauny, zmienić stosunki wodne, negatywnie wpłynąć na zachowanie bioróżnorodności terenu.

Przy planowaniu nowych inwestycji liniowych, w szczególności dróg, wskazane jest omijanie (w miarę możliwości) obszarów cennych przyrodniczo, a przy modernizacji istniejących odcinków unikanie wycinki drzew przydrożnych i ogólnie ograniczanie ingerencji w ekosystemy przyległych terenów. Proponuje się, aby w planach ochrony terenów cennych przyrodniczo (parki krajobrazowe, obszary NATURA 2000) uwzględnić problem rozwoju i modernizacji sieci drogowej oraz pozostałych instalacji infrastrukturalnych, w sposób zapewniający zachowanie wartości przyrodniczej terenu.

Przy realizacji RPO, w kontekście ochrony środowiska, wskazane jest nawiązanie współpracy z województwami ościennymi obejmującej m.in.: uzgodnienie planowanych zamierzeń na terenach przygranicznych i o znaczeniu ponadregionalnym, wymianę informacji o stanie środowiska, wspólne ustalenie planów ochrony dla terenów i obiektów chronionej przyrody położonych na pograniczu województw.

Ważnym aspektem realizacji „prośrodowiskowych” działań zawartych w Programie RPO będzie edukacja ekologiczna społeczeństwa. Przekonanie o potrzebie stosowania w każdym działaniu gospodarczym zasady rozwoju zrównoważonego oraz świadomość planowanych do uzyskania celów Programu, w szczególności w zakresie zachowania i racjonalnego użytkowania środowiska, decydować będzie o skali uzyskanych efektów ekologicznych w ramach RPO. Proponuje się zatem dodać do priorytetów: 3 – Rozwój infrastruktury społecznej i 4 - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, zapisy mówiące o rozwoju metod i infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz wykorzystaniu specjalistycznych systemów informatycznych do monitorowania stanu środowiska i szerokiej wymiany informacji w tym zakresie.

Konieczne jest też, aby realizacja Programu podlegała okresowemu monitorowaniu, nie tylko w zakresie wskaźników gospodarczych i społecznych zawartych w projekcie RPO, lecz także w większym zakresie wskaźników środowiskowych.